

ФОНЕТИЧНИЙ АНАЛІЗ

- 1) записати слово фонологічною і спрощеною фонетичною транскрипціями;
- 2) поділити слово на фонетичні склади (у фонетичній транскрипції);
- 3) охарактеризувати кожен із складів (прикритий / неприкритий, відкритий / закритий, наголошений / ненаголошений);
- 4) дати характеристику головного вияву кожної із фонем в аналізованому слові;
- 5) виявити комбінаторні і позиційні вияви та пояснити причини їх появи.

Зразок:

Легкий

- 1) /легкий/ – [ле^нхки^ї];
- 2) [ле^н / хки^ї];
- 3) [ле^н] – прикритий, відкритий, ненаголошений склад;
[хки^ї] – прикритий, закритий, наголошений склад;
- 4) [л] – головний вияв фонemi /л/, приголосний передньоязиково-зубний, напіввідкритий (боковий), дзвінкий, твердий, ротовий, сонорний;
[е] – головний вияв фонemi /е/, голосний переднього ряду, середнього підняття, неогублений;
[г] – головний вияв фонemi /г/, приголосний горловий, щілинний, дзвінкий, твердий, ротовий, шумний;
[к] – головний вияв фонemi /к/, приголосний задньоязиковий, зімкнено-проривний, глухий, твердий, ротовий, шумний;
[и] – головний вияв фонemi /и/, голосний переднього ряду, високо-середнього підняття, неогублений;
[й] – головний вияв фонemi /й/, приголосний середньоязиковий, щілинний, дзвінкий, м'який, ротовий, сонорний;
- 5) [e^н] – позиційний вияв фонemi /е/, який виник у ненаголошеній позиції;
[х] – комбінаторний вияв фонemi /г/, який виник у результаті сучасної регресивної часткової асиміляції за глухістю;
[ї] – позиційний вияв фонemi /й/ у позиції кінця слова після голосного.

МОРФЕМНИЙ АНАЛІЗ

- 1) частина мови, похідне (ступінь похідности) / непохідне, подільне (ступінь подільности) / неподільне, просте / складне;
- 2) **закінчення**: нульове / субстанційне (зі скількох фонем складається), інваріантне / аломорфне / варіантне, словотворче / формотворче, зовнішнє / внутрішнє, омонімні закінчення;
- 3) **основа**: частиномовна належність основи, подільна (ступінь подільности) / неподільна, похідна (ступінь похідности) / непохідна, проста / складна, перервана / неперервана;
- 4) **корінь**: вільний / зв'язаний, інваріантний / аломорфний / існує в єдиному вияві, частиномовна належність, питомий / запозичений, омонімні корені (якщо наявні);
- 5) **префікс**: словотворчий / формотворчий, питомий / запозичений, простий / складний, інваріантний / аломорфний / існує в єдиному вияві, частиномовна належність, омонімні й синонімні префікси;
- 6) **суфікс**: субстанційний / нульовий, словотворчий / формотворчий, питомий / запозичений, простий / складний, інваріантний / аломорфний / варіантний, регулярний / нерегулярний, уніфікс, частиномовна належність, омонімні й синонімні суфікси;
- 7) **постфікс**: частиномовна належність, словотворчий / формотворчий, інваріантний / аломорфний / існує в єдиному вияві, омонімні постфікси;
- 8) **інтерфікс**: питомий / запозичений, похідний / непохідний, функційна характеристика, частиномовна належність, інваріант / аломорф / існує в єдиному вияві.

Зразок:

Підписання – іменник, похідне слово (2 ступінь похідности), подільне (максимальний ступінь подільности), просте;

-а – формотворче закінчення, субстанційне, однофонемне, зовнішнє;

підписанн' – словозмінна основа, іменникова, подільна (максимальний ступінь подільности), похідна (2 ступінь похідности), неперервана;

-пис- – корінь, вільний, сучасний, інваріантний (аломорф *пишу*), дієслівний, питомий;

під- – префікс, словотворчий, питомий, простий, інваріантний (**підо-**, **піді-** – аломорфи), дієслівний;

-а- – суфікс, субстанційний, словотворчий, питомий, простий, єдиний вияв, регулярний, дієслівний;

-нн' – суфікс, субстанційний, словотворчий (транспозиційний), питомий, простий, інваріантний (**-енн'**, **-інн'** – аломорфи), регулярний, іменниковий.

СЛОВОТВІРНИЙ АНАЛІЗ

- 1) частина мови деривата;
- 2) твірна база;
- 3) твірні основи (елементи);
- 4) словотворчий формант (афікс, морфонологічні зміни);
- 5) спосіб словотворення.

Зразки:

крутоберегий ← **крут-ий** + **(о)** + **берег-** + **-ий** (ОП + І + ОІ + словотворче закінчення)

- 1) частина мови – **прикметник**;
- 2) твірна база – словосполучення **крутий берег**;
- 3) твірні основи – прикметникова основа **крут-** та іменникова **берег-**;
- 4) словотворчий формант – словотворче закінчення **-ий**, єдиний словесний наголос, інтерфікс **-о-**, сталий порядок розташування твірних компонентів;
- 5) спосіб словотворення – **флексійно-складний**.

вічнозелений ← **вічно** + **зелений**

- 1) частина мови – **прикметник**;
- 2) твірна база – словосполучення **вічно зелений**;
- 3) твірні слова – **прислівник** і **прикметник**;
- 4) лексикалізація словосполучення, єдиний словесний наголос, сталий порядок розташування твірних компонентів;
- 5) спосіб словотворення – **лексико-синтаксичний** (зрощеннєвий).

МОРФОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ

ІМЕННИК

- 1) словоформа;
- 2) початкова форма;
- 3) конкретний – абстрактний;
- 4) істота – неістота;
- 5) власна – загальна назва;
- 6) збірний, речовинний (для конкретних);
- 7) одиничний, одининний, множинний;
- 8) рід;
- 9) відмінок;
- 10) число;
- 11) відміна;
- 12) група;
- 13) синтаксична функція.

Зразок:

Я не прожив *дитинства*, як дитя... (В. Коротич)

- 1) дитинства;
- 2) дитинство;
- 3) абстрактний;
- 4) неістота;
- 5) загальна назва;
- 6) одининний;
- 7) середній рід;
- 8) родовий відмінок;
- 9) однина;
- 10) II відміна;
- 11) тверда група;
- 12) додаток.

ПРИКМЕТНИК

- 1) словоформа;
- 2) початкова форма;
- 3) лексико-граматичний розряд;
- 4) рід;
- 5) відмінок;
- 6) число;
- 7) ступінь порівняння, форма (проста чи складена);
- 8) коротка, повна стягнена чи нестягнена форма;
- 9) група (тверда чи м'яка);
- 10) синтаксична функція.

Зразок:

Так, Шевченко! – *світове* художньо-поетичне явище, мов би виткане із самісінького духу, болю, сподіванок уярмленого народу... (О. Дмитренко)

- 1) світове (явище);
- 2) світовий;
- 3) відносний;
- 4) середній рід;
- 5) називний відмінок;
- 6) однина;
- 7) ступенів порівняння не утворює, бо є відносним прикметником;
- 8) повна стягнена форма;
- 9) тверда група;
- 10) означення.

ЗАЙМЕННИК

- 1) словоформа;
- 2) початкова форма;
- 3) з якою частиною мови співвідноситься;
- 4) розряд;
- 5) рід (якщо є);
- 6) відмінок;
- 7) число (якщо є);
- 8) синтаксична функція.

Зразок:

О слів жорстока і солодка влада!
Не опечись на *їхньому* вогні... (Б. Олійник)

- 1) (на) їхньому (вогні);
- 2) їхній;
- 3) співвідноситься з прикметником;
- 4) присвійний;
- 5) чоловічий рід;
- 6) місцевий відмінок;
- 7) однина;
- 8) означення.

ЧИСЛІВНИК

- 1) словоформа;
- 2) початкова форма;
- 3) семантичний розряд;
- 4) структурно-морфологічний розряд;
- 5) рід (якщо є);
- 6) відмінок;
- 7) число (якщо є);

8) синтаксична функція.

Зразок:

Весно – слов'янку синьоока, тобі мої пісні складаю! Вода шумить у *ста* потоках, що з дна сріблястим мохом сяють (Б.-І. Антонич).

- 1) (у) ста (потоках);
- 2) сто;
- 3) кількісний, власне кількісний;
- 4) простий;
- 5) роду не має;
- 6) місцевий відмінок;
- 7) числа не має;
- 8) означення.

ДІЄСЛОВО

Інфінітив

- 1) аналізований інфінітив;
- 2) перехідність / неперехідність;
- 3) стан;
- 4) вид;
- 5) дієвідміна;
- 6) синтаксична функція.

Зразок:

Ми вірші пишемо про те, як *стати* біля дум на варті (В. Коротич)

- 1) стати;
- 2) неперехідне;
- 3) нульовий стан;
- 4) доконаний вид;
- 5) I дієвідміна;
- 6) головний член односкладного речення, співвідносний із присудком.

Особові форми

- 1) словоформа;
- 2) початкова форма;
- 3) перехідність / неперехідність;
- 4) стан;
- 5) вид;
- 6) спосіб;
- 7) час;
- 8) рід (для дієслів минулого часу й умовного способу);
- 9) особа;
- 10) число;
- 11) дієвідміна;

12) синтаксична функція.

Зразок:

І я **повернуся** у пору мою світанкову, відчувши в долоні пелюстку руки
(Б. Олійник)

- 1) повернуся;
- 2) повернутися;
- 3) неперехідне;
- 4) нульовий стан;
- 5) доконаний вид;
- 6) дійсний спосіб;
- 7) майбутній час;
- 8) роду не має;
- 9) перша особа;
- 10) однина;
- 11) I дієвідміна;
- 12) присудок.

Безособові дієслова

- 1) словоформа;
- 2) початкова форма;
- 3) перехідність / неперехідність;
- 4) стан;
- 5) вид;
- 6) час;
- 7) синтаксична функція.

Зразок:

Як **потепліє**, повесніє, у гаї знов зазеленіє новеньке листячко дубове
(Д. Павличко)

- 1) потепліє;
- 2) потепліти;
- 3) неперехідне;
- 4) нульовий стан;
- 5) доконаний вид;
- 6) майбутній час;
- 7) головний член односкладного речення, співвідносний із присудком.

Дієприкметник

- 1) словоформа;
- 2) початкова форма;
- 3) інфінітив, від якого утворений дієприкметник;
- 4) стан;
- 5) вид;
- 6) час;

- 7) рід;
- 8) відмінок;
- 9) число;
- 10) синтаксична функція.

Зразок:

І вперше промовлю колись не *промовлене* слово... (Б. Олійник)

- 1) (не) промовлене (слово);
- 2) промовлений;
- 3) промовити;
- 4) пасивний стан;
- 5) доконаний вид;
- 6) минулий час;
- 7) середній рід;
- 8) знахідний відмінок;
- 9) однина;
- 10) означення.

Дієприслівник

- 1) аналізований дієприслівник;
- 2) початкова форма;
- 3) перехідність / неперехідність;
- 4) стан;
- 5) вид;
- 6) час відносно дії, вираженої особовим дієсловом;
- 7) синтаксична функція.

Зразок:

І я повернуся у пору мою світанкову, *відчувши* в долоні пелюстку руки
(Б. Олійник)

- 1) відчувши;
- 2) відчути;
- 3) перехідне;
- 4) активний стан;
- 5) доконаний вид;
- 6) майбутній час;
- 7) відокремлена поширена обставина.

ПРИСЛІВНИК

- 1) аналізований прислівник;
- 2) семантико-синтаксичний розряд;
- 3) ступінь порівняння (для атрибутивних прислівників);
- 4) синтаксична функція.

Зразок:

Любо мені до джерел припадати, ще не замулених (Тіт Лукрецій Кар, переклад М. Зерова)

- 1) любо;
- 2) означальний;
- 3) ступенів порівняння не утворює;
- 4) присудок.

ПРИЙМЕННИК

- 1) аналізований прийменник (зі словоформою);
- 2) частина мови, відмінкова форма слова, з яким поєднаний прийменник;
- 3) смислові відношення, які виражає прийменникова конструкція (просторові, часові, причинові, мети, міри, способу дії тощо);
- 4) група за походженням (первісний чи похідний). Якщо похідний, вкажіть, від якого слова походить;
- 5) група за будовою (простий, складний чи складений).

Зразок:

Подорожник завжди *при* дорозі росте, до людей щоб поближче (О. Орач)

- 1) при (дорозі);
- 2) поєднаний з іменником *дорога* у формі місцевого відмінка;
- 3) прийменникова конструкція виражає просторові відношення;
- 4) первісний;
- 5) простий.

СПОЛУЧНИК

- 1) аналізоване слово;
- 2) група за походженням (первинний – вторинний);
- 3) група за структурою (простий, складний чи складений);
- 4) які семантико-синтаксичні зв'язки виражає (сурядні – підрядні);
- 5) різновиди сурядних сполучників (єднальні, протиставні, зіставні, розділові, градаційні, приєднувальні);
- 6) різновиди підрядних сполучників (причинові, наслідкові, часові, умовні, мети, допустові, порівняльні, пояснювальні);
- 7) група за способом вживання (одиничні, повторювані, парні).

Зразок:

Геній [І. Франка] народжений *і* виплеканий народом, і Д. Павличко на цьому акцентує (Т. Салига)

- 1) і;
- 2) первинний;
- 3) простий;
- 4) сурядний;
- 5) єднальний;

- 6) –;
- 7) одиничний.

ЧАСТКА

- 1) аналізована частка і словоформа, якої стосується;
- 2) група за функцією (словотворча, формотворча, модальна);
- 3) різновид для модальної частки (заперечні, стверджувальні, питальні, оклично-підсилювальні, підсилювальні, видільні, спонукальні, вірогідні, вказівні);
- 4) група за походженням (первісна чи похідна). Якщо похідна, то вкажіть, від якого омонімного слова походить;
- 5) група за будовою (проста, складна чи складена).

Зразок:

Адам – *це* ти (П. Мовчан)

- 1) *це*;
- 2) модальна;
- 3) вказівна;
- 4) похідна від вказівного займенника *це*;
- 5) проста.

ВИГУК

- 1) аналізоване слово;
- 2) група за значенням (емоційний, спонукальний, етикетний, вокативний);
- 3) група за походженням:
 - а) первинний чи вторинний (якщо вторинний, то від якої частини мови походить);
 - б) питомий чи запозичений (якщо запозичений, то яке джерело запозичення).

Зразок:

Ну, не плач же, глянь на мене... (Т. Шевченко)

- 1) *ну*;
- 2) спонукальний;
- 3) первинний;
- 4) питомий.